

Активізація театрального життя краю також є в послужному списку цих товариств. Визначною подією стала організація першого професійного театру на Закарпатті – “Руського театру товариства “Просвіта”.

Важливою сферою діяльності товариств була етнографічна розвідка. “Просвіта” та товариств ім.Духновича неодноразово організовували експедиції по збору фольклору та фінансували публікації етнографічних досліджень.

Отже, підсумовуючи викладений матеріал, слід зазначити, що діяльність культурно-освітніх товариств Закарпаття 20-30-х років цікавою і різноманітною. Багатогранність їх роботи пояснює величезний вплив на всі сфери культурного і мистецького життя краю. А неймовірна популярність свідчить про головне: вони знайшли шлях до народної душі, зуміли розбудити та згуртувати кращі творчі сили української нації.

1. Культурне життя в Україні: Західні Землі. Т.1: (1939-1953). – К.: Наук. думка, 1995. – С.5-7.
2. Чегиль С. Народнопросветительская работа на Подкарпатской Руси // Подкарпатская Русь за годы 1919-1936. – Ужгород, 1936. – С.113-121.
3. Балега Ю. Культурно-освітні товариства: До історії Закарпаття // Закарпатська правда. – 1991. – 21, 22 лютого.

КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ТА МЕЦЕНАТСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ МИТРОПОЛИТА А. ШЕПТИЦЬКОГО

Василь Філяк,
магістрант, музичний факультет.
Науковий керівник – *Дутчак В.Г.*,
кандидат мистецтвознавства, доцент.

Розвиток культури Галичини XIX–XX ст. неможливо розглядати без врахування діяльності греко-католицької церкви, що завжди була не лише у епіцентрі історії і політики краю, але служила могутнім каталізатором багатьох мистецьких процесів (у музиці, малярстві, театрі, освіті тощо). Священічі родини відіграли помітну роль як на початку становлення музичного мистецтва Галичини, так і впродовж всього його розвитку. На особливу увагу у цьому аспекті заслуговує постать Митрополита греко-католицької церкви, “українського Мойсея” за влучним виразом Івана Франка, – Андрея Шептицького (1865-1944).

А. Шептицький – це не тільки духовний “батько” більшості християн Галичини, найвідоміший подвижник церковної єдності, але і вихователь-просвітитель, меценат, опікун мистецьких процесів як Галичини, так і України загалом. Його церковна і культурно-громадська діяльність була

спрямована на розвиток духовності українського народу, збереження традицій національного мистецтва, культури, мови і освіти.

Концепцію діяльності Митрополита в сфері мистецтва, освіти і науки можна визначити як таку, що, з одного боку плекала збереження національних традицій у малярстві, музиці, літературі, а з другого, формувала ґрунт для повноцінного входження української культури до світового, зокрема європейського контексту, сприяла розвитку передових новаторських тенденцій і напрямів.

Серед основних сфер культурно-просвітницької діяльності Митрополита А.Шептицького слід назвати наступні:

1. образотворче мистецтво, зокрема збір малярських творів, що втілися у створення Українського Національного музею в 1906 р. (біля 15 тисяч одиниць); допомога в навчанні талановитій мистецькій молоді (стипендії М.Бойчуку, Ю.Макаревичу, М.Сосенку, Я.Струхманчуку та ін.), меценатська допомога О.Новаківському (створення його особистого музею); видання малярських збірок; організація виставок [1];

2. музика, зокрема збір музичних рукописів (М.Лисенка, О.Кошиця, П.Сениці, П.Ніщинського, Я.Степового, К.Стеценка) [2, с. 267]; допомога композитору А.Гнатишину у Відні в період 1920-1939 рр.; опіка товариств “Просвіта”, “Рідна школа”, наукового товариства ім. Т.Шевченка [1];

3. освіта і наука, зокрема заснування численних навчальних закладів (гімназій, шкіл, дяківської бурси, дівочої гімназії Сестер Василіянок у Львові 1906-1939 рр., академії Мистецтв у 1905 р., школи іконопису; таємного українського університету у 1921-1925 рр. у Львові; гімназії у Станіславові, Університету у Львові; духовної Богословської Академії у Львові 1929-1939 рр.) [3, с. 129-130]; бібліотек; формування сирітських фондів для навчання обдарованих дітей; допомога у діяльності молодіжних організацій, зокрема “Пласту” [1]; заснування мистецьких свят “Українська молодь Христові” з 1933 р.;

4. видавнича діяльність, що проявилася у численних виданнях Національного музею (“Дерев’яні церкви Галицької України”, “Про музеї і музейництво”, “Прикраси рукописів XVI віку”, “Іконопис Галицької України”); книг для шкільної молоді, журналів “Поступ”, “Українське юнацтво”, “Наш приятель”, “Цікаві оповідання”, релігійних видань – журналу “Місіонер”, який сам Шептицький редагував [1].

Митрополит А.Шептицький розбудову культури вважав як засіб національної оборони народу. Завдяки його послідовній і наполегливій праці протягом півстоліття Західна Україна вповні відродила культуру, стала зразком ідеї А.Шептицького у побудові християнської України. Галичина стала національним П’ємонтом, який дав рушійну силу

визвольним змаганням, міжвоєнним визвольним актам, сучасному відродженню Української держави.

1. Слуга Божий Митрополит А. Шептицький. – Філадельфія, США. – 1994.
2. Мартиненко О. До історії музичної спадщини Миколи Лисенка (Владислав Ідзиковський і Андрій Шептицький). – Записки НТШ, т. ССХХVІ. – Праці Музикознавчої комісії. – Львів, 1993. – С. 265-268.
3. Спадщина Митрополита Андрея Шептицького в національному й духовному відродженні України. – Івано-Франківськ: Плай. – 2000. – 158 с.